

ERÖSS, Z.:

Adatok a Déli-Börzsöny puhatestű-faunájához -
Beiträge zur Molluskenfauna des südlichen Börzsöny-Gebirges

Az eddig elért sok szép eredmény ellenére, hazánkban sok malakológiaiailag ismeretlen terület van. Mostanáig a Börzsöny déli része is ezek közé számított. Vizsgálataimmal, melyekről jelen közleményben számolok be, megkíséreltem ennek a területnek alapfaunáját kideríteni. Összefoglalom az irodalomból és más kutatók gyűjtéseiből ismert adatokat is. Kutatásaim kiterjedtek a Kismaros, Szokolya, Kóspallag, Márianosztra, Szob, Zebegény és Nagymaros helységekkel közbezárt területre. UTM-rendszerben: CT 49, 59, CU 40, 50. Nem tartozik ide a Duna és partja, mert ezek földrajzilag más egységet alkotnak.

A Börzsöny puhatestű-faunájáról nagyon kevés közlemény jelent meg. Ezekben is csak elvétve van dél-börzsönyi adat. Ezek közül időrendben első GAÁL (1928) és MIKSZÁTH (1931) tanulmánya, majd SZIJJ & VÁGVÖLGYI (1948), HORVÁTH (1956) és VARGA (1976) publikációja. Munkámban komoly segítséget jelentett PINTÉR & alii (1979) elterjedési atlasza. Figyelembe vettet KOVÁCS, PINTÉR I., PINTÉR L., SUBAI és VARGA gyűjtéseit is.

A gyűjtéseket általában egyeléssel végeztem, de néhány-szor talajmintát is vettetem.

A vizsgált területen domináns fajok: Perforatella incarnata, Euomphalia strigella, Aegopinella minor, Laciniaria plicata, Laciniaria biplicata, Oxychilus glaber.

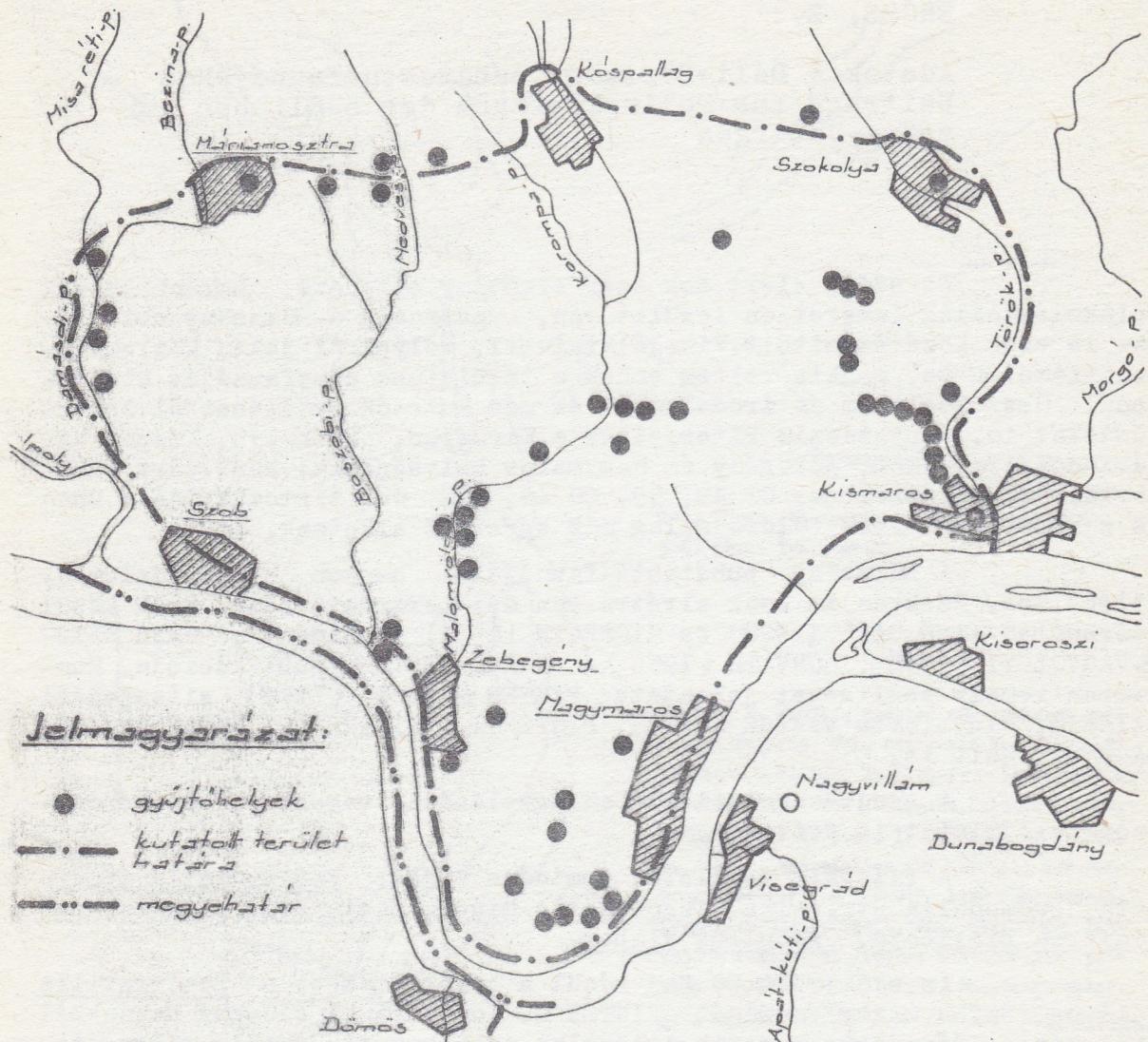
Az előkerült 60 faj közül a legérdekesebb a Boettgerilla pallens. Ezt a meztelencsigát PINTÉR L. mutatta ki először hazánkból 1971-ben. Időrendben második lelőhelye a kismarosi Csömöle-völgy (további magyar adatok: Vácrátót, Solymár, Gyöngyössolymos). A Boettgerilla pallens feltehetőleg kaukázusi faj, mely az utóbbi két évtizedben Európa szinte minden országában előkerült, bár az őshonosság kérdése még nincs tisztázva.

Mintegy tiz évé ismerjük Magyarországról a Limax nyctelius-, melyet eredetileg É-Afrikából írtak le. A Déli-Börzsönyből három helyen került elő. Ritkaság a vizsgált területen a Columella edentula is (egy lelőhely).

Egy malakofaunisztkai munka gyakorlatilag sohasem lehet teljes. A gyűjtésekkel csak az volt a célom, hogy börzsönyi kutatásaim első lépéseként megismerjem az egyes biotópokon élő populációkat. Még nagyon sok kutatásra van szükség, hogy ennek a viszonylag kis területnek puhatestű-faunáját megközelítő teljességgel ismerjük.

Az általam gyűjtött anyag saját gyűjteményemben és a Természettudományi Múzeum Mollusca-gyűjteményében található.

Köszönetet mondok PINTÉR LÁSZLÓNAK a cikk megírásában nyújtott segítségréért, SZÉKELY ZSUZSANNÁnak és HANTOS ISTVÁNNAK, hogy a gyűjtésben több alkalommal segítettek, és köszönöm a többi malakológusnak, hogy adataikat felhasználhattam.

Lelőhelyek

1. Nagymaros: vasúti töltés mellett, bokros terület	1972. 07. 24.
2. Zebegény: vasúti hid alatt	1974. 05. 08.
3. Zebegény: Malom-völgy, kövek alól, avarból, patak	1977. 03. 06.
4. Szob: Kerek-hegy, ÉNY-i oldal, országút mentén	1978. 09. 08.
5. Márianosztra: Zuvári-hegy, Damásdi-patak partja	1978. 09. 08.
6. Márianosztra: Kálvária-domb K-i része	1978. 09. 09.
7. Márianosztra: Közép-hegy D-i oldala és patak	1978. 09. 09.
8. Nagymaros: Fehér-hegy, D-i oldal, kopár, füves	1978. 09. 29.
9. Nagymaros: Damásdi-patak partja, kert	1978. 09. 09.
10. Nagymaros: Alsó-hegy, DNy-i rész, völgy, kövek	1978. 09. 09.
11. Nagymaros: Szentmihály-hegy, D-i rész, fakéreg	1978. 10. 14.
12. Nagymaros: Rigó-hegy, sárga túristautánál	1978. 10. 14.

13. Kismaros: Morgó-patakóból, kövekről	1978. 10. 22.
14. Kismaros: Csömöle-völgy, hidtől a Rieznér-forrásig	1978. 10. 22.
15. Kismaros: Morgó-patak völgye /2 km/	1978. 10. 22.
16. Szokolya: Nacsagromi-patak völgye	1978. 10. 22.
17. Kóspallag: Hosszúbárc és Nacsapereg között, avar	1978. 10. 22.
18. Kismaros: Szórádi-rét szélén	1978. 10. 22.
19. Nagymaros: Nagyvilágos-tér, erdőből	1978. 09. 29.
20. Zebegény: a falu K-i széle, vasúti töltés	1978. 10. 14.
21. Kóspallag: Korompa-patak völgye, avar	1978. 11. 11.
22. Kismaros: Csömöle-völgy /ld. 14. gyűjtés/	1978. 11. 11.
23. Kismaros: Morgó-patak partján /ld. 13. gyűjtés/	1978. 11. 11.
24. Zebegény: Bőszobi-patakóból, kövekről	1974. 05. 08.
25. Kóspallag: Szent-Gál föld, mályedés, avar	1978. 11. 12.
26. Márianosztra: Damási-patakóból, kövekről	1978. 09. 08.
27. Törökmező: a túristaház előtt, rét	1978. 11. 12.
28. Márianosztra: Damási-patak partja, leg. PINTÉR I.	1978.
29. Kismaros: vasútállomás, leg. SUBAI	1971.
30. Szokolya: református templom kertje, leg. PINTÉR I.	1978.
31. Nagymaros: Hegyes-tető, leg. PINTÉR L.	1965. 08. 31.
32. Börzsönyliget, leg. SUBAI	1971.
33. Paphegy: vasútállomás, leg. SUBAI	1971.
34. Zebegény: Kerek-hegy, leg. KOVÁCS	1974. 08. 10.

A 11. sz. gyűjtőhelyen PINTÉR LÁSZLÓ is gyűjtött 1965. 08. 31-én. A táblázatban az ő adatai is szerepelnek.

Zusammenfassung

Aus dem südlichen Teil des Börzsöny-Gebirges sind von 34 Fundorten 60 Arten nachgewiesen, in etwa 1500 Exemplaren. Von diesen Arten sind mehr als 20 neu für dieses Gebiet, darunter auch ein Neunachweis für das ganze Gebirge (Boettgerilla pallens).

Irodalom

- GAÁL, I. (1928): A csigák ősz kiöltözésének egy megfigyelt esete. - Állatt. Közlem., 25: 113-124. - HORVÁTH, A. (1956): Über die Weichtiere des Börzsönyer Gebirges. Acta Biol., Szeged, N. S. 2: 183-191. - MIKSZÁTH, GY. (1931): Adatok a Börzsönyi-hegység és a Nagyszál Mollusca-faunájának ismeretéhez. Állatt. Közlem., 28: 41-49. - PINTÉR, L. (1970): Recent Zonitidae in Hungary. J. Conch., 27: 183-189. - PINTÉR, L. (1974): Katalog der rezenten Mollusken Ungarns. Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 2: 123-148. - PINTÉR, L., RICHNOVSZKY, A. & S. SZIGETHY, A. (1979): A magyarországi recens puhatestüek elterjedése. Soosiana, Suppl. I: 1-350. - PINTÉR, L. & S. SZIGETHY, A. (1979): Die Verbreitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen, I. Soosiana, 7: 97-108. - SOÓS, L. (1943): A Kárpát-medence Mollusca-faunája. Budapest, : 1-478. - SOÓS, L. (1955-1959): Mollusca - Puhatestüek. In: SZÉKESSY, Fauna Hungariae. Budapest, 19: 1-32, 1-80, 1-158. - SZIGETHY, A. (1973): A Vertigo O. F. MÜLLER 1774 genus magyarországi fajai (Mollusca, Gastropoda). - Soosiana, 1: 19-30. - SZIJJ, J. & VÁGVÖLGYI, J. (1948): Contributions

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Zonitoides nitidus																																		
Vitrea diaphana	+																																	
Vitrea contracta		+																																
Aegopinella minor	+	+																																
Oxychilus draparnaudi			+																															
Oxychilus glaber				+																														
Dandebardia rufa					+																													
Daudenhartia brev.						+																												
Boettgerilla pallens							+																											
Limax cinereoniger								+																										
Limax nyctelius									+																									
Deroceras laeve										+																								
Deroceras agrestis											+																							
Bradybaena frut.												+																						
Helicella obvia													+																					
Monacha cartusiana														+																				
Perforatella inc.															+																			
Trichia hispida																+																		
Synophalla strig.																	+																	
Helicodonta obvol.																		+																
Helicigona arbust.																			+															
Cepaea vindobon.																				+														
Cepaea hortensis																					+													
Helix pomatia																						+												
Pisidium casserianum																							+											
Pisidium sp.																								+										

to the Molluscan fauna of the Börzsöny Mts. Fragm. Faun. Hung., 11: 33-36. - VÁGVÖLGYI, J. (1953): Quelques intéressantes données malacofaunistiques des Montagnes Moyennes de la Hongrie. Annal. Hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 45: 75-77. - VARGA, A. (1976): Adatok a Börzsöny-hegység puhatestű faunájához. Soosiana, 4: 47-50.

ERŐSS ZOLTÁN

Budapest
Szöllőhegyi út 14.

H-1104